

ROZŠÍRENÝ SÚHRNNÝ LESNÍCKY EKONOMICKÝ ÚČET

MIROSLAV KOVALČÍK, JOZEF TUTKA A KOL.

ABSTRACT

Paper presents results of economic accounts for forestry (EAF). Economic accounts for forestry are an integrated part of the national economic accounts and their construction based on rules, principles and concepts of the ESA 95 methodology. EAF describe, measure and analyze the generation of income and its distribution through the production account, the account of income generation, the entrepreneurial income account and the capital account. Results of the single accounts have been developed by the form of current and constant prices and the basic year is the year of 1995.

Key words: economic accounts for forestry, production account, account of income generation, entrepreneurial income account, capital account, integrated environmental and economic accounts for forestry

1. ÚVOD

Hospodárstvo každej krajiny tvorí veľký počet rôznych ekonomických subjektov, ktoré sa zaoberajú rôznymi operáciami. Ich cieľom je výroba, financovanie, znovurozdeľovanie a spotreba. Medzi nimi existujú zložité ekonomické a hospodárske vzťahy a transakcie. Túto mnohotvárnosť a početnosť hospodárskych vzťahov a transakcií jednotlivých subjektov je potrebné rozčleniť pre účely hodnotenia ich výsledkov podľa vhodných teoreticko–metodických postupov. Výsledkom takéhoto postupu je ich zoradenie do konzistentného a prehľadného systému účtov a tabuliek. Ekonomické účty zabezpečujú prehľad ekonomických aktivít, ktorý je systematický, porovnateľný a pokiaľ možno čo najviac kompletný. Ďalším cieľom a zámerom ekonomických účtov je poskytovať bázu údajov pre rôzne analýzy, prognózy a politické opatrenia.

Súhrnný lesnícky ekonomický účet je satelitným účtom Národného súhrnného ekonomického účtu a je prispôbený špecifickým požiadavkám tohto odvetvia. Hoci je jeho štruktúra veľmi podobná národným súhrnným účtom, vyžaduje si jeho zostavovanie formuláciu vhodných pravidiel a metód výpočtu jednotlivých ukazovateľov. Hlavným zámerom súhrnného lesníckeho ekonomického účtu je analyzovať produkčný proces a hlavne príjem generovaný lesným hospodárstvom.

2. HISTÓRIA SÚHRNNÝCH EKONOMICKÝCH ÚČTOV

Ekonomické účty pre poľnohospodárstvo sú publikované od roku 1964 Štatistickým úradom Európskeho Spoločenstva. V prvých rokoch nebol jeho koncept, definície a pravidla zostavovania jednotné. Kvôli tomu v roku 1969 šesť členských krajín začalo používať Európsky systém integrovaných ekonomických účtov (ESA) ako základ pre kalkuláciu jednotlivých účtov a takisto ekonomické účty pre poľnohospodárstvo sa stali súčasťou tohto integrovaného systému. V roku

1969 boli takisto súhrnné ekonomické účty pre poľnohospodárstvo doplnené systémom ekonomických účtov pre LH.

Koncepty, myšlienky a pravidlá zostavovania jednotlivých účtov reprezentovali len všeobecný rámec, ktorý bol aplikovaný na hospodárstvo ako celok a nemohli preto zohľadniť všetky požiadavky jednotlivých odvetví hospodárstva a takisto pokryť špecifické požiadavky poľnohospodárstva a lesného hospodárstva. Z týchto dôvodov bola vypracovaná v roku 1989 nová spoločná metodológia pre všetky členské štáty. Posledná zmena metodiky bola v roku 1995. V rámci tejto zmeny metodiky sa zaviedol tzv. „odvetvový princíp“ (industry principle), ktorý spočíva na tom, že jednotlivé hospodárske jednotky sú zaradené do odvetvia podľa prevládajúcej hlavnej činnosti a nie podľa inštitucionálneho princípu. V roku 1997 bol vypracovaný a publikovaný manuál pre zostavovanie súhrnných ekonomických účtov pre poľnohospodárstvo a lesníctvo na základe zmeny metodiky národných účtov v roku 1995.

Na lepšie prepojenie ekologických a ekonomických údajov LH sa vyvinul systém integrovaných environmentálnych a ekonomických účtov pre LH (IEEAF). Tieto podúčty slúžia na vyjadrenie odvetvových špecifik lesného hospodárstva v rámci systému národných účtov hospodárstva.

3. VÝSLEDKY ROZŠÍRENÝCH SÚHRNNÝCH LESNÍCKYCH EKONOMICKÝCH ÚČTOV

Rozšírené súhrnné lesnícke ekonomické účty sú vypracované na báze funkčnej analýzy transakcií odvetvia lesného hospodárstva ako sú popísané v Manuáli k ekonomickým účtom pre poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo (Rev.1.1). Avšak podľa metodológie integrovaných ekologických a ekonomických účtov a metodológie národných účtov, je potrebné k celkovej produkcii lesného hospodárstva pridať hodnotu prírastku lesov. Hodnota bežného prírastku dreva na pni, ktorý sa vyťažil sa pripočíta k hodnote medzispotreby. Hodnota zmien zásob (vrátane nedokončených výrobkov) je daná rozdielom medzi hodnotou bežného prírastku a hodnotou ťažby dreva v cenách dreva na pni. Uvedené skutočnosti tvoria hlavný rozdiel oproti pôvodnej metodike súhrnných ekonomických účtov pre LH.

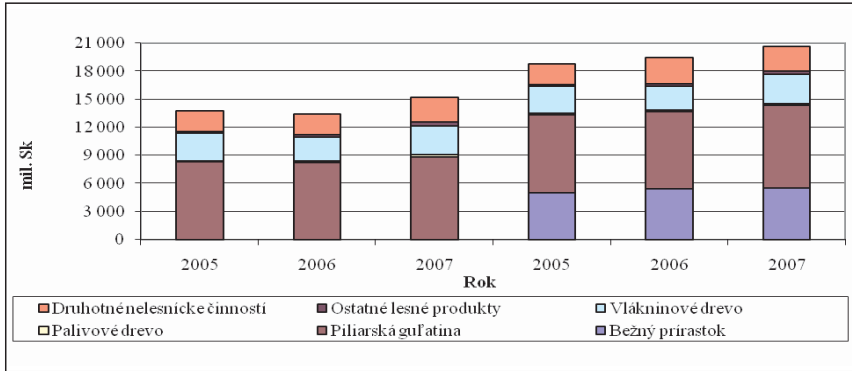
Rozšírené súhrnné ekonomické účty prezentujú dosiahnuté ekonomické hodnoty za celé lesné hospodárstvo SR z oblasti účtu produkcie, účtu tvorby dôchodkov, účtu podnikateľského zisku a kapitálového účtu.

3.1 Účet produkcie

Účet produkcie v lesnom hospodárstve zahŕňa tovary a služby, ktoré sú predmetom trhových vzťahov. Zatiaľ metodický postup jeho zostavenia nezahŕňa externality tohto odvetvia. Jedná sa o:

- hodnotu produkcie piliarskych sortimentov ihličnatého a listnatého dreva
- hodnotu produkcie sortimentov ihličnatého a listnatého dreva na priemyselné využitie
- hodnotu produkcie palivového dreva
- hodnotu ostatných lesníckych produktov
- hodnotu produkcie lesníckych služieb
- hodnotu neoddeliteľných druhotných nelesníckych činností

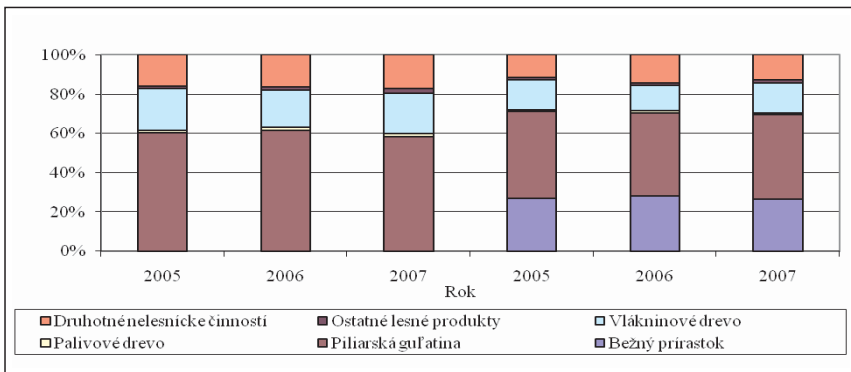
Obrázok 1 Vývoj hodnoty konečnej produkcie LH za roky 2005 – 2007 v bežných cenách

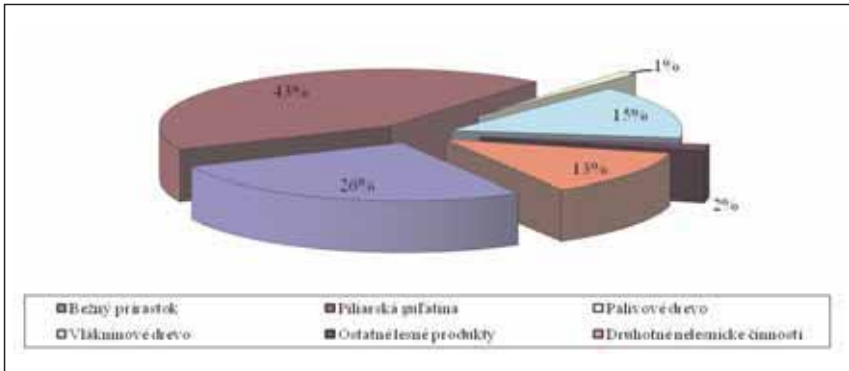
Hodnota konečnej produkcie lesných produktov dosiahla v roku 2007 hodnotu 12,560 mld. Sk, resp. 18,053 mld. Sk (so započítaním nevyťaženého prírastku podľa metodiky integrovaných ekologických a ekonomických účtov pre LH) a oproti predchádzajúcemu roku stúpla o 1,345 mld. Sk, resp. o 1,4 mld. Sk. Hodnota druhotných nelesníckych činností dosiahla v roku 2007 hodnotu 2,644 mld. Sk a oproti predchádzajúcemu roku klesla o 5,6 %. Vývoj jej hodnoty poukazuje na pomerne ustálenosť tohto ukazovateľa v LH SR. Celková hodnota produkcie LH aj so započítaním nevyťaženého bežného prírastku bola v roku 2007 vo výške 20,7 mld. Sk a oproti minulému roku vzrástla o 1,24 mld. Sk. Hodnota konečnej produkcie LH SR za celé referenčné obdobie v bežných cenách vykazuje stúpajúci trend.

V štruktúre konečnej produkcie LH za rok 2007 majú najvyšší podiel sortimenty piliarskej guľatiny a hodnota bežného prírastku. Sortimenty surového dreva tvoria spolu až 80 % trhovej produkcie LH, čo znamená, že drevná hmota je rozhodujúcim zdrojom financovania LH. Hodnota ostatných produktov a druhotných nelesníckych služieb predstavuje 20 %.

Obrázok 2 Vývoj štruktúry konečnej produkcie LH v % za roky 2005 – 2007

Obrázok 3 Štruktúra konečnej produkcie LH v % v roku 2007

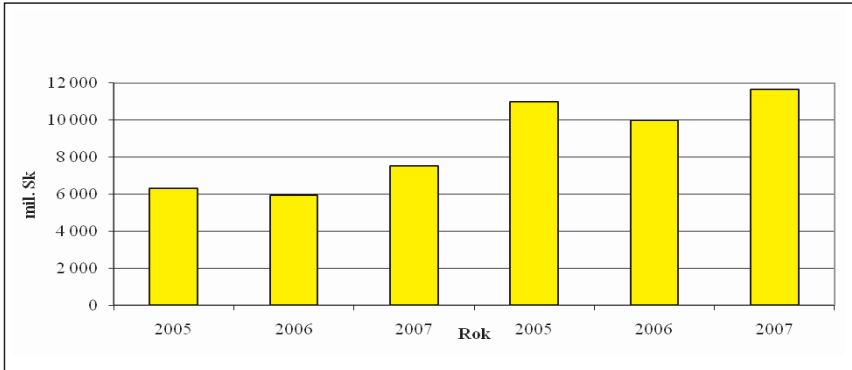

Medzispotreba reprezentuje hodnotu všetkých tovarov a služieb použitých ako vstupy v produkčnom procese, okrem fixného kapitálu, ktorého spotreba je zaznamenaná ako spotreba fixného kapitálu. Tieto tovary a služby medzispotreby sú pretvorené, alebo použité v produkčnom procese. Pri detailnej klasifikácii podľa rozličných kategórií položiek, medzispotreba zobrazuje vzájomné spojenie lesného hospodárstva s ostatnými odvetvami hospodárstva prostredníctvom vstupov. Medzispotreba je tiež používaná ako vstup do kalkulácie faktorov intenzity (t. j. pomer dvoch faktorov produkcie, napr. medzispotreby a faktora práce). Medzispotreba podľa novej metodiky je reprezentovaná týmito položkami:

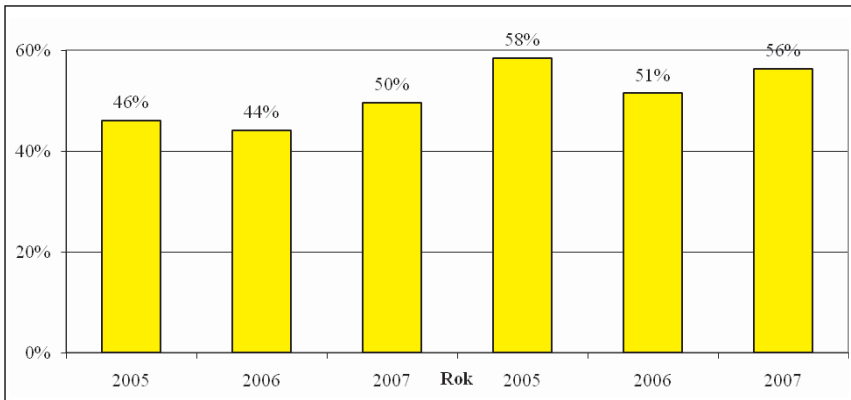
- vyťažený bežný prírastok
- semená a sadbový materiál
- energia, palivá, mazivá
- hnojivá a prostriedky na zlepšenie pôd,
- prostriedky na ochranu rastlín a pesticídy
- krmivá pre zvieratá
- materiál, drobné náradie, údržby a opravy
- služby
- ostatné tovary a služby (platené nájomné, poplatky za konzultácie, znalcov, účtovníkov, náklady na dopravné služby, poštovné a telekomunikačné náklady a iné).

Medzispotreba je relevantným ukazovateľom intenzity výrobného procesu v lesnom hospodárstve. Za referenčné obdobie jej ročná hodnota v bežných cenách vo väčšine osciluje od 5 mld. Sk až po 7,5 mld. Sk, resp. od 10,0 mld. Sk do 11,5 mld. Sk podľa metodiky integrovaných ekologických a ekonomických účtov pre LH. V stálych cenách je jej úroveň relatívne stabilná. Podiel medzispotreby na konečnej produkcii LH v bežných cenách dosahuje 44 až 49 %, resp. 54 až 58 % po započítaní hodnoty bežného prírastku.

Obrázok 4 Vývoj hodnoty medzispotreby v rokoch 2005 až 2007 (v bežných cenách)

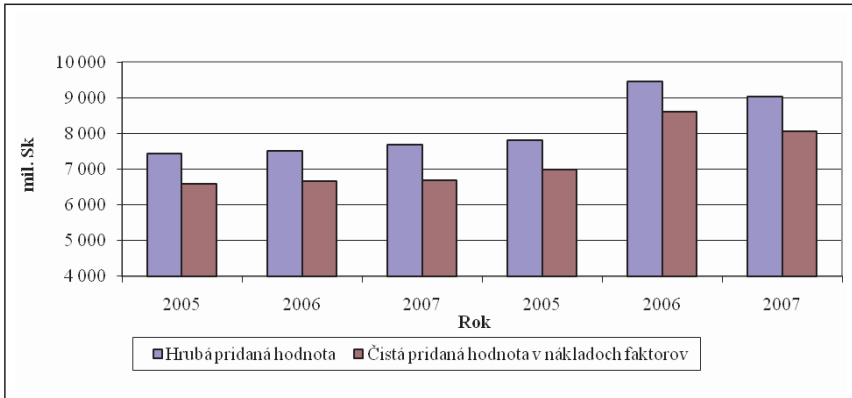
Obrázok 5 Vývoj podielu medzispotreby na konečnej produkcii LH v rokoch 2005 až 2007

Pridaná hodnota je základným ukazovateľom a meradlom výkonnosti lesného hospodárstva v rámci celého národného hospodárstva. Hrubá pridaná hodnota je znížená hodnota konečnej produkcie lesného hospodárstva o medzispotrebu.

Hrubá pridaná hodnota v bežných cenách za referenčné obdobie má mierne stúpajúci trend. Kým v roku 2005 jej hodnota bola 7,426 mld. Sk, tak v roku 2007 dosiahla úroveň 7,677 mld. Sk (obrázok č. 6). Index jej rastu je 1,03 a v stálych cenách je jej trend opačný a index poklesu je 0,95.

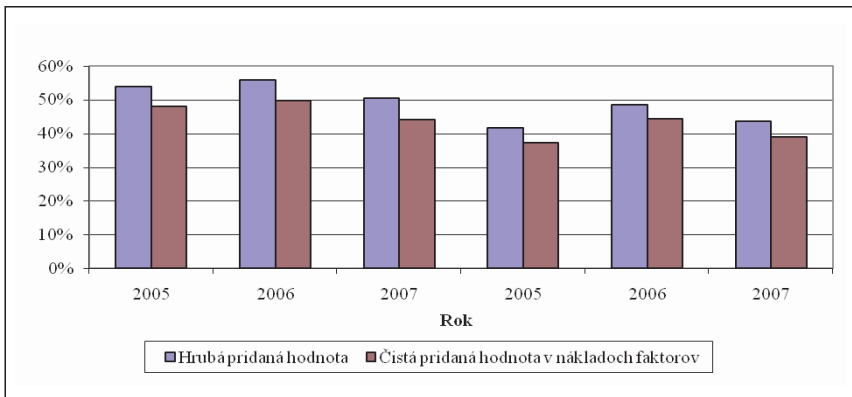
Obrázok 6 Vývoj hodnoty hrubej a čistej pridanej hodnoty za roky 2005 až 2007 (v bežných cenách)

Ďalším ukazovateľom účtu produkcie je spotreba fixného materiálu, ktorá sa spotrebúje prostredníctvom investičného majetku v procese výroby. Táto v odvetví lesného hospodárstva v bežných cenách ročne osciluje okolo hodnoty 800 až 970 mil. Sk a v roku 2007 dosiahla úroveň 976 mil. Sk. V stálych cenách tento ukazovateľ vykazuje vyrovnaný trend.

Čistá pridaná hodnota predstavuje hrubú pridanú hodnotu očistenú od spotreby fixného kapitálu. Tento ukazovateľ v bežných cenách vykazuje mierne stúpajúci trend. V stálych cenách poklesla indexom 0,93.

Obrázok 7 Vývoj podielu hrubej a čistej pridanej hodnoty za roky 2005 až 2007

Ukazovatele účtu produkcie vyjadrené v bežných cenách sa podľa jednotlivých rokov referenčného obdobia, t. j. za roky 2005 až 2007 uvádzajú v tabuľke č. 1 a v stálych cenách roka 1995 v tabuľke č. 2.

Tabuľka 1 – Vývoj ukazovateľov účtu produkcie v bežných cenách (mil. Sk)

Ukazovateľ	Súhrnné ekonomické účty pre LH (EAF)			Rozšírené ekonomické účty pre LH (IEEAF)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Účet produkcie						
Hodnota lesných produktov	11 567	11 215	12 560	16 608	16 653	18 053
– bežný prírastok	–	–	–	5 041	5 438	5 493
– piliarska guľatina	8 287	8 243	8 833	8 287	8 243	8 833
– palivové drevo	157	195	224	157	195	224
– vlákňinové drevo	2 911	2 542	3 138	2 911	2 542	3 138
– ostatné lesné produkty	212	235	365	212	235	365
Hodnota lesníckych služieb	–	–	–	–	–	–
Hodnota lesníckej produkcie	11 567	11 215	12 560	16 608	16 653	18 053
Druhotné nelesnícke činnosti	2 187	2 218	2 644	2 187	2 802	2 644
Hodnota produkcie odvetvia LH	13 754	13 433	15 204	18 795	19 455	20 697
Hodnota medzispotreby	6 328	5 921	7 527	10 980	10 003	11 658
– z toho vyťažený bežný prírastok	–	–	–	4 652	4 082	4 131
Hrubá pridaná hodnota	7 426	7 512	7 677	7 815	9 452	9 039
– spotreba fixného kapitálu	834	839	976	834	839	976
Čistá pridaná hodnota	6 592	6 673	6 701	6 981	8 613	8 063

Prameň: Súhrnné informácie o stave lesov SR (SLHP), PIL 2005, PIL 2006, PIL 2007, Súvaha Úč POD 3–02, Výsledovka POD 2–01, Les V 4–01

Tabuľka 2 – Vývoj ukazovateľov účtu produkcie v stálych cenách roku 1995* (mil. Sk)

Ukazovateľ	Súhrnné ekonomické účty pre LH (EAF)			Rozšírené ekonomické účty pre LH (IEEAF)		
	2005	2006	2007	2005	200	2007
Účet produkcie						
Hodnota lesných produktov	5 872	5 447	5 839	8 430	8 088	8 393
– bežný prírastok	–	–	–	2 559	2 641	2 554
– piliarska guľatina	4 207	4 003	4 106	4 207	4 003	4 106
– palivové drevo	80	95	104	80	95	104
– vlákňinové drevo	1 478	1 235	1 459	1 478	1 235	1 459
– ostatné lesné produkty	108	114	170	108	114	170
Hodnota lesníckych služieb	–	–	–	–	–	–
Hodnota lesníckej produkcie	5 872	5 447	5 839	8 430	8 088	8 393
Druhotné nelesnícke činnosti	1 110	1 077	1 229	1 110	1 361	1 229

Ukazovateľ	Súhrnné ekonomické účty pre LH (EAF)			Rozšírené ekonomické účty pre LH (IEEAF)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Účet produkcie						
Hodnota produkcie odvetvia LH	6 982	6 524	7 068	9 541	9 449	9 622
Hodnota medzispotreby	3 212	2 876	3 499	5 574	4 858	5 420
– z toho vyťažžený bežný prírastok	–	–	–	2 361	1 983	1 921
Hrubá pridaná hodnota	3 770	3 648	3 569	3 967	4 591	4 202
– spotreba fixného kapitálu	423	407	454	423	407	454
Čistá pridaná hodnota	3 346	3 241	3 115	3 544	4 183	3 748

Prameň: Súhrnné informácie o stave lesov SR (SLHP), PIL 2005, PIL 2006, PIL 2007, Súvaha Úč POD 3–02, Výsledovka POD 2–01, Les V 4–01

*) deflátor; r. 2005 = 1,970, r. 2006 = 2,059, r. 2007 = 2,151

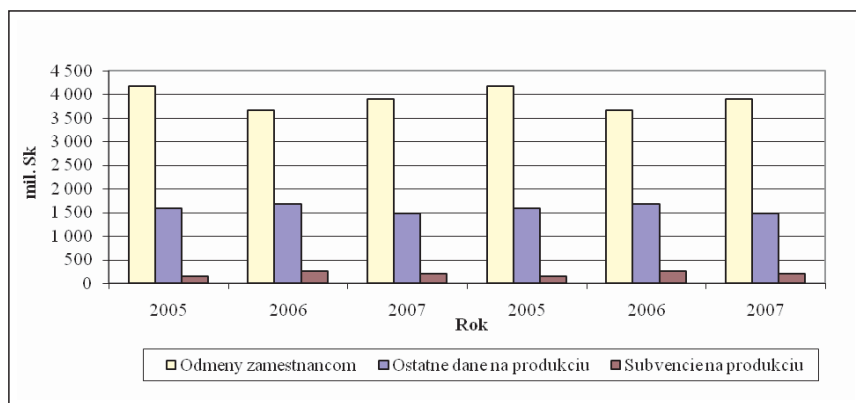
3.2 Účet tvorby dôchodkov

V rámci účtu tvorby dôchodkov sú zaznamenané transakcie, ktoré:

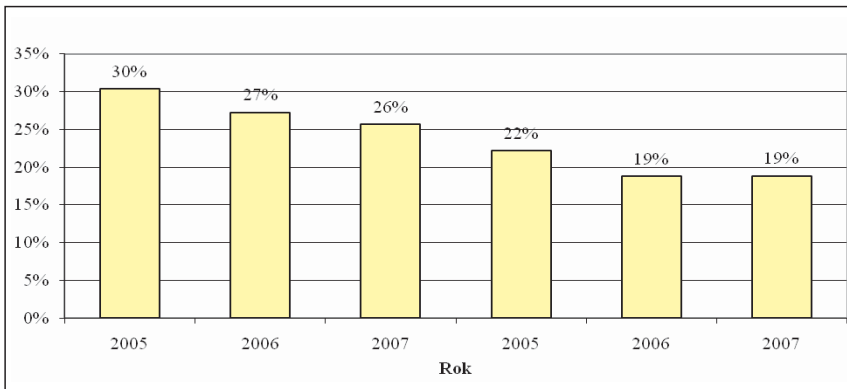
- distribuujú pridanú hodnotu generovanú produkciou medzi výrobný faktor práce, výrobný faktor kapitál a vládu (prostredníctvom daní a subvencií)
- zahŕňajú redistribúciu príjmov a bohatstva

Účtovné saldo z využívania výrobných investícií sa nazýva čistý dôchodok zo samostatnej činnosti. Do účtu dôchodkov vstupujú dane z produkcie ako odpočítateľné položky a štátne subvencie na produkciu ako pripočítateľné položky. Rozhodujúci podiel na čistom dôchodku majú ukazovatele čistej pridanej hodnoty a odmeny zamestnancom.

Obrázok 8 Vývoj položiek účtu čistého dôchodku zo samostatnej činnosti za roky 2005 až 2007 (v bežných cenách)

Obrázok 9 Vývoj podielu odmien zamestnancom na konečnej produkcii LH v rokoch 2005 až 2007

Odmeny zamestnancom predstavujú všetky platby, ktoré sú poskytované zamestnávateľom formou odmien za vykonanú prácu v priebehu účtovného obdobia. K týmto platbám a výkonom patria hrubé mzdy a platy a sociálne príspevky zamestnávateľa. Odmeny zamestnancom v bežných cenách dosiahli v roku 2007 hodnotu 3,900 mld. Sk a oproti minulému roku 2006 vzrástli indexom 1,066. V stálych cenách za celé obdobie ich priebeh vyjadruje index poklesu 0,856. Vývoj podielu odmien zamestnancov na celkovej produkcii je znázornený na obrázku č. 9.

Ostatné dane z produkcie sú zákonom nariadené platby súvisiace s produkciou a dovozom statkov a služieb, zamestnávaním pracovníkov, vlastníctvom alebo užívaním pôdy, nehnuteľností a ostatného majetku používaného v rámci produkčného procesu. Tieto dane sa rozdeľujú na:

- dane na produkty
 - DPH
 - dane a poplatky za dovoz statkov a služieb
 - ostatné dane na produkty
- ostatné dane z produkcie

Tieto dane dosiahli v LH SR v bežných cenách v rokoch 2005 až 2007 dosiahli hodnotu cca 1,6 mld. Sk. V stálych cenách roku 1995 dosiahli tieto dane na produkciu v roku 2007 hodnotu 688 mil. Sk.

Ostatné subvencie na produkciu reprezentujú zdroje na obhospodarovanie lesov a môžu sa definovať ako platby štátu užívateľom a obhospodarovateľom lesa. V rámci tejto položky sú zahrnuté všetky platby, ktoré nie sú poskytované na jednotku produkcie. V roku 2007 dosiahli v bežných cenách hodnotu 195 mil. Sk a v stálych cenách roku 1995 len hodnotu 91 mil. Sk.

Čistý dôchodok zo samostatnej činnosti je ukazovateľom výnosu z pôdy, kapitálu a neodmenenej práce majiteľovi lesného podniku a jeho rodinných príslušníkov. Čistý dôchodok za samostatnej činnosti predstavuje čistú pridanú hodnotu zníženú o odmeny zamestnancom a ostatné dane a poplatky a zvýšenú o štátne subvencie na produkciu. Čistý dôchodok zo samostatnej činnosti v bežných cenách dosiahol v roku 2007 hodnotu 1,516 mld. Sk, resp. 2,878 mld. Sk podľa metodiky integrovaných ekologických a ekonomických účtov pre LH. Hodnoty jednotlivých ukazovateľov účtu tvorby dôchodkov za sledované obdobie v bežných cenách sú uvedené v tabuľke č. 3 a v stálych cenách v tabuľke č. 4.

Tabuľka 3 – Vývoj ukazovateľov účtu tvorby dôchodkov v bežných cenách (mil. Sk)

Ukazovateľ	Súhrnné ekonomické účty pre LH (EAF)			Rozšírené ekonomické účty pre LH (IEEAF)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Účet tvorby dôchodkov						
– ostatne dane na produkciu	1 588	1 679	1 480	1 588	1 679	1 480
– subvencie na produkciu	153	262	195	153	262	195
Čistá pridaná hodnota v nákladoch faktorov	5 157	5 256	5 416	5 546	7 196	6 778
– odmeny zamestnancom	4 175	3 660	3 900	4 175	3 660	3 900
Čistý dôchodok	982	1 596	1 516	1 371	3 536	2 878

Prameň: Súhrnné informácie o stave lesov SR (SLHP), PIL 2005, PIL 2006, PIL 2007, Súvaha Úč POD 3–02, Výsledovka POD 2–01, Les V 4–01

Tabuľka 4 – Vývoj ukazovateľov účtu tvorby dôchodkov v stálych cenách roku 1995* (mil. Sk)

Ukazovateľ	Súhrnné ekonomické účty pre LH (EAF)			Rozšírené ekonomické účty pre LH (IEEAF)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Účet tvorby dôchodkov						
– ostatne dane na produkciu	806	815	688	806	815	688
– subvencie na produkciu	78	127	91	78	127	91
Čistá pridaná hodnota v nákladoch faktorov	2 618	2 553	2 518	2 815	3 495	3 151
– odmeny zamestnancom	2 119	1 778	1 813	2 119	1 778	1 813
Čistý dôchodok	498	775	705	696	1 717	1 338

Prameň: Súhrnné informácie o stave lesov SR (SLHP), PIL 2005, PIL 2006, PIL 2007, Súvaha Úč POD 3–02, Výsledovka POD 2–01, Les V 4–01

*) deflátor; $r.2005 = 1,970$, $r.2006 = 2,059$, $r.2007 = 2,151$

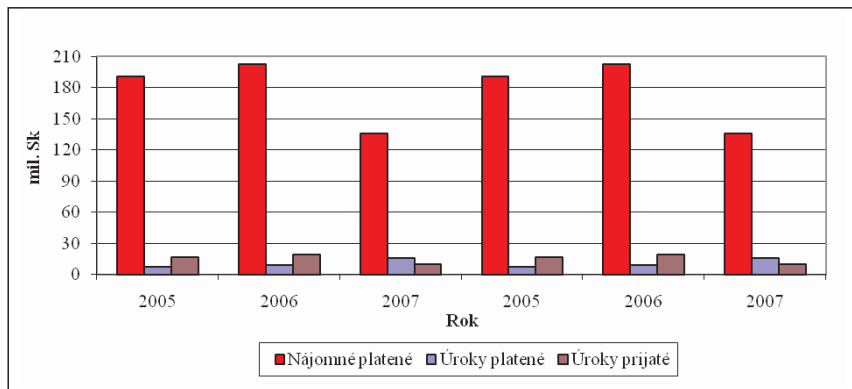
3.3 Účet podnikového zisku

Účet podnikového zisku predstavuje príjem, ktorý dosiahol vlastník finančných aktív, alebo hmotného neproduktívneho majetku za poskytnutie týchto aktív inej hospodárskej jednotke. Čistý podnikový zisk sa stanoví tak, že sa k čistému dôchodku zo samostatnej činnosti pripočítajú prijaté úroky a odpočítajú platené úroky a platené nájomné.

Pri posudzovaní úroku je dôležité upozorniť na to, že ide hlavne o platby za požíchaný cudzí finančný kapitál. Úroky za vlastný kapitál (nie finančný) sa do národohospodárskeho účtovníctva nezahŕňajú. Do účtu vchádzajú úroky podľa prísneho časového ohraničenia, teda sa môžu od skutočne platených a prijatých úrokov odlišovať. Ukazovateľ prijatých úrokov tvoria úroky krátkodobých úložiek finančných prostriedkov a úroky splácaných pohľadávok po lehote splatnosti. Prijaté úroky sa v lesnom hospodárstve v jednotlivých rokoch sledovaného obdobia pohybovali v rozpätí 10 – 19 mil. Sk v bežných cenách a od 5 do 9 mil. Sk v stálych cenách. Úroky platené sú v rozsahu 8 až 16 mil. Sk v bežných cenách, resp. 4 až 7 mil. Sk v stálych cenách roku 1995.

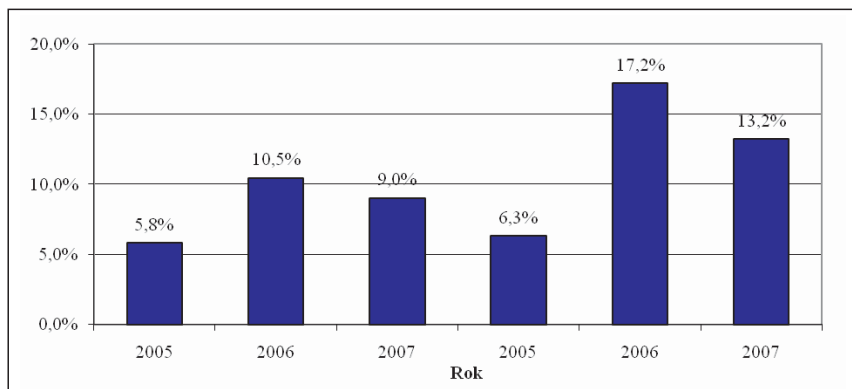
Pri posudzovaní plateného a prijatého nájomného je dôležité rozlišovanie nájomného za pôdu, vodu, nerastné suroviny a budovy. Prijaté nájomné býva účtované v produkčnom účte ako poskytovanie služieb a preto sa podľa metodiky Eurostatu nezahŕňa do účtu podnikového zisku. Prijaté nájomné tvoria čiastky z prenájmu pozemkov, budov, zariadení a strojov, ale aj príjmy z prenájmu poľných revírov štátnych a neštátnych vlastníkov lesov. Nájomné platené v bežných cenách sa za sledovanú dobu pohybuje v rozpätí 136 až 202 mil. Sk a v stálych cenách 63 až 98 mil. Sk.

Obrázok 10 Vývoj položiek účtu podnikového zisku za roky 2005 až 2007 (v bežných cenách)

Účet zisku slúži na stanovenie príjmu, ktorý zodpovedá v podnikovom účtovníctve bežne používanému výpočtu hrubého zisku pred rozdelením a zdanením príjmov. Čistý zisk z podnikania v bežných cenách v jednotlivých rokoch výrazne kolíše. Najvyššiu hodnotu dosiahol v roku 2006 a to hodnotu 1,404 mld. Sk (podľa pôvodnej metodiky), resp. 3,344 mld. Sk (podľa novej metodiky) najmä v dôsledku vyššieho priemerného speňaženia drevnej hmoty. Tento trend kopíruje aj vývoj podielu čistého zisku na konečnej produkcii LH za jednotlivé roky (obrázok č. 11). Jednotlivé ukazovatele účtu podnikového zisku v bežných cenách sú uvedené v tabuľke č. 5 a tabuľke č. 6.

Obrázok 11 Vývoj podielu čistého zisku z podnikania na konečnej produkcii LH za roky 2005–2007

Tabuľka 5 – Vývoj ukazovateľov účtu podnikového zisku v bežných cenách (mil. Sk)

Ukazovateľ	Súhrnné ekonomické účty pre LH (EAF)			Rozšírené ekonomické účty pre LH (IEEAF)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Účet podnikového zisku						
– nájomné platené	191	202	136	191	202	136
– úroky platené	8	9	16	8	9	16
– úroky prijaté	17	19	10	17	19	10
Čistý zisk z podnikania	800	1 404	1 374	1 189	3 344	2 736

Prameň: Súhrnné informácie o stave lesov SR (SLHP), PIL 2005, PIL 2006, PIL 2007, Súvaha Uč POD 3–02, Výsledovka POD 2–01, Les V 4–01

Tabuľka 6 – Vývoj ukazovateľov účtu podnikového zisku v stálych cenách roku 1995* (mil. Sk)

Ukazovateľ	Súhrnné ekonomické účty pre LH (EAF)			Rozšírené ekonomické účty pre LH (IEEAF)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Účet podnikového zisku						
– nájomné platené	97	98	63	97	98	63
– úroky platené	4	4	7	4	4	7
– úroky prijaté	9	9	5	9	9	5
Čistý zisk z podnikania	406	682	639	604	1 624	1 272

Prameň: Súhrnné informácie o stave lesov SR (SLHP), PIL 2005, PIL 2006, PIL 2007, Súvaha Uč POD 3–02, Výsledovka POD 2–01, Les V 4–01

*) deflátor; r. 2005 = 1,970, r. 2006 = 2,059, r. 2007 = 2,151

3.4 Kapitálové účty

Kapitálové účty popisujú zmeny vyplývajúce z investičnej aktivity, zmien zásob a precenenia investičného majetku. Zobrazujú buď požíčovanie si alebo požíčovanie iným.

Hrubé investície predstavujú sumu hrubej tvorby fixného kapitálu zo zalesňovania a hrubej tvorby fixného kapitálu v nelesníckej produkcii (investície do strojov a zariadení, investície do dopravných prostriedkov a ostatné investície). Čisté investície alebo čistá tvorba fixného kapitálu predstavuje hrubé investície očistené o spotrebu investičných aktív a vyjadruje zlepšenie alebo zhoršenie stavu investičného majetku.

Hrubé investície oscilovali v rokoch 2005 až 2007 okolo hodnoty 1,0 až 1,2 mld. Sk. Nárast za celé sledované obdobie predstavuje 18,3 %. Vyšší čistý zisk z podnikania, ako aj možnosti získania podpory z Európskych fondov podporili vyššiu investičnú aktivitu lesných podnikov. Z toho vyplýva, že čisté investície dosiahli v týchto rokoch kladnú hodnotu, čo znamená reálny nárast investičného majetku. Čisté investície dosiahli v roku 2007 hodnotu 185 mil. Sk.

Kapitálové transfery reprezentujú zdroje financovania investičného majetku. Rozdeľujú sa na investičné transfery a ostatné kapitálové transfery. Za sledované referenčné obdobie rokov 2005 až 2007 vzrástli indexom 2,4. V stálych cenách roku 1995 dosahujú v roku 2007 hodnotu 117 mil. Sk. Jednotlivé položky kapitálového účtu sú zobrazené v tabuľke č. 7 a tabuľke č. 8.

Tabuľka 7 – Vývoj ukazovateľov kapitálového účtu v bežných cenách (mil. Sk)

Ukazovateľ	Súhrnné ekonomické účty pre LH (EAF)			Rozšírené ekonomické účty pre LH (IEEAF)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Kapitálové účty						
Hrubé investície	981	1 174	1 161	981	1 174	1 161
Zariadenie a budovy	932	1 055	933	932	1 055	933
Ostatné investície	49	119	228	49	119	228
Čisté investície	147	335	185	147	335	185
Zmeny zásob	-42	82	95	347	1 438	1 457
– z toho nedokončené výrobky	–	–	–	389	1 356	1 362
Kapitálové transfery	105	134	252	105	134	252
Počet zamestnancov	13 396	12 463	11 924	13 396	12 463	11 924

Prameň: Súhrnné informácie o stave lesov SR (SLHP), PIL 2005, PIL 2006, PIL 2007, Súvaha Uč POD 3–02, Výsledovka POD 2–01, Les V 4–01

Tabuľka 8 – Vývoj ukazovateľov kapitálového účtu v stálych cenách roku 1995* (mil. Sk)

Ukazovateľ	Súhrnné ekonomické účty pre LH (EAF)			Rozšírené ekonomické účty pre LH (IEEAF)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Kapitálové účty						
Hrubé investície	498	570	540	498	570	540
Zariadenie a budovy	473	512	434	473	512	434
Ostatné investície	25	58	106	25	58	106
Čisté investície	75	163	86	75	163	86
Zmeny zásob	-21	40	44	176	698	677
– z toho nedokončené výrobky	–	–	–	197	659	633
Kapitálové transfery	53	65	117	53	65	117
Počet zamestnancov	13 396	12 463	11 924	13 396	12 463	11 924

Prameň: Súhrnné informácie o stave lesov SR (SLHP), PIL 2005, PIL 2006, PIL 2007, Súvaha Uč POD 3–02, Výsledovka POD 2–01, Les V 4–01

*) deflátor; r. 2005 = 1,970, r. 2006 = 2,059, r. 2007 = 2,151

4. HODNOTA PRODUKČIE SÚVISIACEJ S LESNOU PÔDOU

Tento účet má za účel zaznamenať celkovú produkciu súvisiacu s lesnou pôdou, t. j. všetky výstupy aktivít, ktoré sa konali na lesnej pôde. Tento výstup a aktivity sú klasifikované vzhľadom ku CPA klasifikácií produktov a NACE klasifikácie hospodárskych odvetví a typov výstupu rozlišované na trhové a netrhové. Ekonomická časť je po metodologickej stránke rozšírenie Súhrnných lesníckych ekonomických účtov a až na niekoľko doplnení zobrazuje ich výsledky. Podrobne je rozdelená hodnota celkovej produkcie súvisiacia s lesnou pôdou podľa jednotlivých odvetví v tabuľkách č. 9 až č. 11.

V princípe, rozdelenie produkcie lesníctva podľa odvetví kopíruje formát národných účtov (výstup podľa produktov a odvetvia v základných cenách). Trhová produkcia pokrýva predovšetkým celkovú hodnotu hotových výrobkov a nedokončenej produkcie určenej na predaj za trhové ceny (vrátane prirodzeného prírastku). Vlastná spotreba pokrýva celkovú hodnotu tovarov a služieb, ktoré sú ponechané buď pre konečnú spotrebu, alebo pre tvorbu investičného majetku vlastnou inštitucionálnou jednotkou. V kontexte lesníctva sa to týka surového dreva pre vlastnú konečnú spotrebu (napr. palivové drevo), časť ostatných lesných produktov, časť poľnohospodárskych produktov atď. Ostatná netrhopá produkcia sa výhradne vzťahuje napr. na služby, ochranu lesov proti požiarom a rekreačné služby.

Tabuľka 9 – Hodnota celkovej produkcie súvisiacej s lesnou pôdou (mil. Sk) – rok 2005

2005	Hospodárske odvetvie					Celková produkcia	Typ produkcie		
	Poľnohospodárstvo	Lesníctvo a ťažbová činnosť	Rekreačné, kultúrne a športové aktivity	Ostatné odvetvia	Trhová produkcia		Vlastná spotreba	Ostatná netrhopá produkcia	
Produkcia LH a ťažbovej činnosti									
Hodnota prírastku		5 041			5 041	5 041			
Sortimenty surového dreva		11 389			11 389	11 355	34		
Ostatné lesné produkty		212			212	212	–		
Služby súvisiace s LH		–			–	–	–		
– zalesňovanie		–			–	–	–		
– ostatné služby		–			–	–	–	–	
Ostatná produkcia súvisiaca s lesnou pôdou									
– poľnohospodárske produkty rastúce v lesoch	–				–	–	–		
– produkcia poľovníctva	208				208	208	–		
– rekreačné služby v LH			31	–	31	31			
– ostatná produkcia				–	–	–	–		
Ostatné produkty a služby	–		–	1 948	1 948	1 948	–	–	
Celková produkcia	208	16 642	31	1 948	18 829	18 795	34	–	

Zdroje údajov: Súhrnné informácie o stave lesov SR (SLHP), Permanentná inventarizácia lesov PIL 2005, Súvaha Uč POD 3–02, Výsledovka POD 2–01, Les V 4–01, Zelená správa 2006

Tabuľka 10 – Hodnota celkovej produkcie súvisiacej s lesnou pôdou (mil. Sk) – rok 2006

2006	Hospodárske odvetvie				Celková produkcia	Typ produkcie		
	Poľnohospodárstvo	Lesníctvo a ťažbová činnosť	Rekreačné, kultúrne a športové aktivity	Ostatné odvetvia		Trhová produkcia	Vlastná spotreba	Ostatná netrh. produkcia
Produkcia LH a ťažbovej činnosti								
Hodnota prírastku		5 438			5 438	5 438		
Sortimenty surového dreva		11 029			11 029	10 980	49	
Ostatné lesné produkty		235			235	235	–	
Služby súvisiace s LH		–			–	–	–	
– zalesňovanie		–			–	–	–	
– ostatné služby		–			–	–	–	–
Ostatná produkcia súvisiaca s lesnou pôdou								
– poľnohospodárske produkty rastúce v lesoch	–				–	–	–	
– produkcia poľovníctva	208				208	208	–	
– rekreačné služby v LH				30	30	30		
– ostatná produkcia				–	–	–	–	
Ostatné produkty a služby	–			1 980	1 980	1 980	–	–
Celková produkcia	208	16 702	31	1 948	18 920	18 871	49	–

Zdroje údajov: Súhrnné informácie o stave lesov SR (SLHP), Permanentná inventarizácie lesov PIL 2006, Sívaha Uč POD 3–02, Výsledovka POD 2–01, Les V 4–01, Zelená správa 2007

Tabuľka – 11 Hodnota celkovej produkcie súvisiacej s lesnou pôdou (mil. Sk) – rok 2007

2007	Hospodárske odvetvie				Celková produkcia	Typ produkcie		
	Poľnohospodárstvo	Lesníctvo a ťažbová činnosť	Rekreačné, kultúrne a športové aktivity	Ostatné odvetvia		Trhová produkcia	Vlastná spotreba	Ostatná netrh. produkcia
Produkcia LH a ťažbovej činnosti								
Hodnota prírastku		5 493			5 493	5 493		
Sortimenty surového dreva		12 317			12 317	12 195	122	
Ostatné lesné produkty		365			365	365	–	
Služby súvisiace s LH		–			–	–	–	
– zalesňovanie		–			–	–	–	
– ostatné služby		–			–	–	–	–
Ostatná produkcia súvisiaca s lesnou pôdou								
– poľnohospodárske produkty rastúce v lesoch	–				–	–	–	
– produkcia poľovníctva	247				247	247	–	
– rekreačné služby v LH				13	13	13		
– ostatná produkcia				–	–	–	–	
Ostatné produkty a služby	–			2 644	2 644	2 644	–	–
Celková produkcia	247	18 175	13	2 644	21 097	20 957	122	–

Zdroje údajov: Súhrnné informácie o stave lesov SR (SLHP), Permanentná inventarizácie lesov PIL 2007, Sívaha Uč POD 3–02, Výsledovka POD 2–01, Les V 4–01, Zelená správa 2008

5. INTEGROVANÉ EKOLOGICKÉ A EKONOMICKÉ ÚČTOVNÍCTVO PRE LH

Lesné hospodárstvo je to odvetvie hospodárstva, v ktorom sa primárne rozvíjala myšlienka trvalo udržateľného hospodárenia. Pre tento účel sa dlhodobo zbierajú rôzne údaje o lese a hospodárení v lese. Tieto rôzne štatistiky sa zameriavajú prednostne buď na ekonomickú oblasť (napr. Súhrnné lesnícke ekonomické účtovníctvo, Národné súhrnné ekonomické účty, príp. inventarizácia lesa) alebo posudzujú ekologickú oblasť, teda stav životného prostredia (zistovanie poškodenia lesa, zisťovanie stavu lesných pôd a pod.). Dlhodobo však chýba nejaké prepojenie a syntéza týchto jednotlivých štatistík. V polovici 90-tých rokov bol preto na európskej úrovni rozvinutý systém účtovníctva, ktorý spája ekonomické a ekologické aspekty, tzv. „Integrované environmentálne a ekonomické účty pre lesné hospodárstvo“ (IEEAF). Tieto integrované environmentálne a ekonomické účty pre LH sa vyvinuli, aby sa na jednej strane poskytol rámec pre lesnícke súhrnné účtovníctvo ako satelitného konta národného účtovníctva a na druhej strane aby sa ekonomické údaje doplnili o ekologické údaje.

V rámci integrovaných ekologických a ekonomických účtov sú zobrazené a popísané lesné zdroje a jeho produkty, od lesnej plochy cez zásoby drevnej hmoty a jej hodnotu a hodnotu jednotlivých úžitkov lesa až po spracovanie dreva drevárskym priemyslom. Ekologický aspekt je zaznamenaný prostredníctvom tabuliek bilancie uhlíka v lesných ekosystémoch a poškodenia lesov.

Jednotlivé tabuľky sú navrhnuté a vypracované pre tieto oblasti:

- Bilancia lesnej pôdy (fyzická a hodnotová)
- Bilancia zásoby drevnej hmoty (fyzická a hodnotová)
- Poškodenie lesných porastov – defoliácia
- Ekonomické údaje LH
- Bilancia spotreby a produkcie drevnej hmoty
- Hodnotová bilancia spotreby a produkcie drevnej hmoty
- Bilancia uhlíka v drevnej biomase a lesných ekosystémoch

6. ZÁVER

Výsledky rozšírených súhrnných ekonomických účtov pre LH SR za roky 2005 až 2007 boli použité pre zhodnotenie ekonomických výsledkov a dôchodkovosti lesného hospodárstva v „Správe o lesnom hospodárstve v SR 2006, 2007 a 2008“. Ukazovatele rozšírených súhrnných ekonomických účtov pre LH SR prepočítané na cenovú úroveň roku 1995 poukazujú na pretrvávajúcu disparitu cien materiálnych a mzdových vstupov a výstupov lesnej výroby, ktorú sa nedarí v požadovanej miere kompenzovať v cene finálnej produkcie ani hľadaním iných zdrojov financovania LH.

Výsledky kapitálového účtu aj napriek priaznivej situácii v posledných dvoch rokoch ukazujú stále na nedostatočné zdroje na obnovu investičného majetku, hlavne mechanizačných prostriedkov, ktoré obmedzujú realizáciu nevyhnutných technicko-ekonomických, ale aj ekologických opatrení a následne ovplyvnením nákladovosti výrobného procesu. Možným zdrojom ďalších finančných prostriedkov môže byť Národný strategický program rozvoja vidieka ako aj dobiehajúce projekty z minulého programovacieho obdobia.

7. LITERATÚRA

1. BORMANN, K., DIETER, M. ENGLERT, H., KUPPERS, J.-G., THOROE, C., 2006: Die Waldgesamtrechnung als Teil einer integrierten ökologischen und ökonomischen Berichterstattung. Projektbericht. Hamburg und Wiesbaden. <http://www.destatis.de/download/d/ugr/wald-gesamtrechnung.pdf>
2. EUROPEAN COMMISSION, 2007: IEEAF – Integrated Environmental and Economic Accounting for Forests – Draft. Luxembourg: Eurostat, Working Group „Forestry Statistics“, 17 s.,
3. EUROPEAN COMMISSION, 2002: The European Framework for Integrated Environmental and Economic Accounting for Forests – IEEAF. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 106s., Cat. Nr. CA–27–99–241–EN–C
4. EUROPEAN COMMISSION, 2000: Manual on the Economic Accounts for Agriculture and Forestry. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 179 s., ISBN 92–828–2996–0,
5. KOVALČIK, M., ĎURKOVIČ, J., A KOL., 2007: Správa o riešení SLEÚ SR v roku 2007, Záverečná správa z riešenia úlohy, NLC – LVÚ Zvolen, 36 s.
6. KOVALČIK, M., ĎURKOVIČ, J., 2006: Výsledky súhrnného lesníckeho účtu SR. Zborník referátov z odborného seminára, NLC Zvolen, 72 s. ISBN 80–8093–010–4
7. MORAVČÍK, M. A KOL., 2008: Správa o lesnom hospodárstve v Slovenskej republike 2008 (Zeleiná správa). Bratislava, MP SR a NLC–LVÚ Zvolen.
8. SEKOT, W., 2007: Methodenbeschreibung zur forstlichen Gesamtrechnung in Österreich, Universität für Bodenkultur, Viedeň, Apríl 2007 (pracovná správa z riešenia Súhrnných lesníckych ekonomických účtov v Rakúsku)

Adresy autorov:

Ing. Miroslav Kovalčík
NLC – Lesnícky výskumný ústav Zvolen
T. G. Masaryka 22
960 92 Zvolen
Tel.: + 421 045 531 4222
Fax: + 421 045 531 4192
E-mail: mkovalcik@nlcsk.org

Ing. Jozef Tutka, CSc.
NLC – Lesnícky výskumný ústav Zvolen
T. G. Masaryka 22
960 92 Zvolen
Tel.: + 421 045 531 4302
Fax: + 421 045 531 4192
E-mail: tutka@nlcsk.org